

MÄLESTUSPÄEVAD

ALMA MARTIN - 100

Alma Martin, Eesti esimene naisagronoom, sündis 22. veebruaril 1894.a. Pärnumaal Vana-Vändras talupidaja Juhan ja Juuli Lossmani tütre. Talle püüti anda võimalikult hea haridus. Vaki vallakooli lõpetamise järel õppis Alma Vana-Vändra kihelkonna-koolis ja seejärel Pärnu tütarlaste gümnaasiumis, mille lõpetas 1913. a. Seejärel siirdus teadmishimuline tütarlaps õppima Peterburi. Eestis puudus tollel ajal naistele kõrgema hariduse saamise võimalus. Tartu Ülikool ei võtnud tütarlapsi vastu. Tartus olid küll 1908. a. asutatud prof. Jassinski ajaloo-keeleteaduse ja prof. Rostovtsevi poolt loodusloo-arstiteaduse kõrgemad kursused, kuid need ei rahuldanud talust pärit põllumajanduslike huvidega tütarlast. Pealegi suhtus Tartu seltskond ja eriti meesüliõpilased eelarvamustega vaimsete püüetega naistesse. Neisse suhtuti halvustavalt ja ignoreerivalt. Ka olid kõrgharidusega naiste tulevikuväljavaated tumedad, sest neid ei tunnustatud seltskonna poolt ja neil polnud lootust kodumaal tööd saada. Oli vaja palju indu ja eesmärgikindlust, et nendes tingimustes püüda kõrghariduse poole.

Peterburis õppis nooruke neiu nais-üliõpilastele mõeldud Stebuti kõrgematel põllumajanduskursustel 1913...1918. a.

Kodumaale naasnud, abiellus kõrgharidusega neiu 1918.a. agronoom Adolf Martiniga, kes oli sündinud 18. märtsil 1887.a. ja töötas Kohtla vallas vannutatud maamõõtjana.

Eesti Vabariigis muutus olukord haridusjanulistele naistele soodsamaks kui varem. Noor vabariik vajab haritud kodanikke ning naistele olid meestega võrdsed õigused hariduse omandamisel. Alma Martin õppis 1921/22. õ.-a. Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonnas ning sai esimese naisena 1924. a. Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonnas agronoomi kutse ja diplomi. Sellest polnud aga kultuurses ja hariduslembe-lises kodus kasvanud naisele küllalt. Aasta hiljem võis teda kohata Soomes kodundust õppimas.

Aastatel 1926...1927 õppis Alma Martin Põllutööstusministeeriumi ettepanekul Rockefelleri stipendiaadina USA-s Iowa osariigi ülikoolis (Iowa State College). Seal omandas ta magistrikraadi kodunduse organiseerimise ja kutsehariduse alal. Seejärel täiendas ta end, samuti Rockefelleri stipendiaadina, New-Yorgis Cornelli ülikoolis pedagoogika meetodika ja sotsioloogia alal 1927. a. Ta on seni ainuke eesti naine, kes on saanud õppida Rockefelleri stipendiaadina kahes USA ülikoolis.

Kodumaale tagasi jõudnud, töötas Alma Martin Põllutööstusministeeriumi kodumajanduse eriteadlase ja inspektorina, olles samal ajal kuni 1931. aastani Kehtna Kõrgema Kodumajanduskooli õppejõud. Väsimatult töötas ta enesetäienduse kallal. Ta sooritas arvukalt õppereise, tutvumaks naiskutsehariduse ja kodumajanduskoolidega - 1927.a. Inglismaale, Taani, Rootsi, 1928.a. Soome, 1929.a. Saksamaale, □ veitsi, Itaaliasse Austriasse, Tšehhoslovakkiasse, 1935.a. Soome, 1937.a. Lätimaale.

Alma Martin võttis osa akadeemiliste seltside tööst, olles üliõpilasena tegev üliõpilasseltsis "Põhjala" 1914...1922. a. ja vilistlasena Eesti Naiüliõpilaste Seltsis alates 1928. a. Samast aastast tegutses ta ka Eesti Naiste Ühenduse juhatajana. Alma Martin võttis aktiivselt osa Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi, Eesti Agronoomide Seltsi, Eesti Maanaiste Keskse seltsi tööst. 1929. a. esindas ta Eesti maanaisi Londonis toimunud I Rahvusvahelisel Maanaiste Kongressil ja oli Akadeemiliste Naiste Ühenduse delegaadiks Genfi kongressil. 1934. a. ja 1939. a. võttis ta osa kodumajanduse kongressidest Berliinis ja Kopenhaagenis. 1930.a. osales ta Rootsis toimunud kodukultuuri näitusel.

1934. a. omandas ta haridusministeeriumi kesk- ja kutsekooli õpetaja kutse.

Aastatel 1935...41 töötas ta haridusministeeriumis kutseoskuse osakonna nõunikuna. Ta tegi palju kutsehariduse edendamiseks. Tema ajal said Eesti kutsekoolid ühtlustatud õppekavad, mis tagas lõpetanute hea ettevalmistuse. Saksa okupatsiooni alguses lahkus ta haridusministeeriumist, jäädes töötama õpetajana Sotsiaal- ja Kodundus-instituudis ja Tallinna kodunduskoolis.

Alma Martin oli viljaka sulega ja hea esituslaadiga oma eriala tutvustaja ja populariseerija. Ta kuulus ajakirja "Koduperenaine" toimetusse (1930), avaldas "Perekonna arveraamatu" (I trükk 1930 ja II trükk 1936), kirjutas sageli ajalehtedele ja kutseajakirjadele. Kõige selle kõrval kasvatas ta kolme last. Tütred Eevi ja Essi sündisid vastavalt 1919. ja 1922. a., poeg Ants 1923. a.

Aastad, mis pillutasid eestlasi üle kogu maailma, viisid temagi kodumaast eemale. 1946...1948. a. viibis ta põgenikuna Saksamaal, kuid ei oodanud, käed rüpes, olukorra paranemist. Ta töötas UNRA ja IRO teenistujana.

1949. a. töötas ta emigratsiooniametnikuna Rahvusvahelises Kirikute Liidus (Church World Service). See töö aga ei rahuldanud teda. Nimeka kodundustege-lasena avanes tema ees teine tööpõld. Veel 1949. a. siirdus ta USA-s Guilfordi kolledzi kodunduse õppejõuks, saades ühtlasi ka üliõpilaste toitlustamise korraldajaks-juhatajaks, ametinimetusega Assistant Professor of Home Economics Dietitian.

Alma Martin oli esimene ministeeriumi naisnõunik Eestis ja esimene eesti rahvusest põllumajandusliku ning kodundusliku haridusega naisprofessor välismaal.

Viimased kümme eluaastat töötas ta emeriitprofessorina, õpetades vene keelt. Selleks õiguse saamiseks tegi ta läbi keelteõpetajate kursused kuulsas Middlebury keeltekoolis Vermonti osariigis.

14. märtsil 1969. a. hommikul tegi ta tavalist koolitööd ning kavatses pärastlõunal haiglasse uuringutele minna. Tõenäoliselt läksid ka mõtted küüditamise aastapäevale ja pole võimatu, et kurvad mõtted valmistasid pinda järgnevale - õhtupoole tabas teda infarkt. Alma Martin suri 75-aastasena oma kodus, olles vaid kolme nädala eest tähistanud juubelit, milleks saabus talle tervitusi ja häid soove kõikidest maailmajagudest. Oli ta ju ülemaailmselt tuntud.

A.-L. Sõmermaa

AUGUST SIIM - 90

August Siim sündis 7. märtsil 1904. a. Taevere vallas Viljandimaal. Kõrghariduse omandas 1930. a. Tartu Ülikoolis, saades ühtlasi magistridiplomi. Magistritöö teemaks oli "Joodi sisaldusest toiduainetes". Järgnevail aastail (1931...1936) töötas Tartus "Narvamäe" apteegi juhatajana. 1936. a. siirdus A. Siim teaduslik-pedagoogilisele tööle Tartu Ülikooli farmatseutilise keemia kateedrisse. Seal töötas ta kuni aastani 1945. Kui lehitseda selle perioodi ajakirju "Eesti rohuteadlane" ja "Pharmacia", leiame neist rohkesti artikleid farmatseutilise ja analüütilise keemia alalt. Joodi kui bioaktiivse elemendi uurimine looduslikes objektides reali-seerus 1939. a. doktoriväitekirjaks "Lisa joodi biokeemilisele uurimisele Eestis".

Enne EPA keemiakateedri juhatajaks valimist (1952) tegutses A. Siim mõne aasta Tallinna Farmaatsiatehases labori-juhatajana.

A. Siimu suureks teeneks oli EPA keemiakateedri väljaarendamine. Ta täiustas kateedri materiaaltehnilist baasi, pööras suurt tähelepanu noorema kaadri väljaõppele ning üliõpilaste kindlustamisele vajaliku õppekirjandusega, mille autoriteks olid kateedri omad õppejõud. Ise koostas ta õpiku "Orgaaniline keemia" (ERK, 1963), mis oma põllumajandus-teadusliku suunitlusega on väärtuslikuks käsiraamatuks ka tänapäeval ning oli aastaid EPA üliõpilastele orgaanilise keemia õpetamise aluseks.

Asudes keemiakateedrit juhutama, sai ta peagi (1954) professorikutse. Prof. A. Siim oli lugupeetud teadlane-pedagoog. Tema ettevõtmisel oli EPA keemiakateedri peamiseks uurimissuunaks toiduainete ja söötade aminohappelise koostise tundmaõppimine.

Üliõpilasena kuulus A. Siim korporatsiooni "Sakala"; hiljem oli selle vilistlaskogus. Töötamise ajal osales aktiivselt mitmes seltsis, oli Üleliidulise Biokeemia Seltsi Tartu osakonna esimees, samuti Eesti Farmaatsia Seltsi Tartu osakonna esimees.

Prof. A. Siimu eluküünal kustus ootamatult keset parimat loomeiga 21. juulil 1968. aastal. Ta sängitati mulda Tartus Raadi kalmistul.

A. Nilson

VIKTOR (VIGDOR) TEITELBAUM - 75

Majandusteadlaste pere üks eredamaid isiksusi, kauaaegne põllumajanduskõrgkooli õppejõud Viktor Teitelbaum oleks jõudnud 15. veebruaril 1994.a. oma 75. verstaapostile, kuid ta lahkus maisest ilmast juba 67. eluaastal.

Poisslaps, kelle sünniregistrisse kirjutati nimeks Vigdor, tuli ilmale Vabadussõja veebruarilahingute müras. Saanud sünnilinnas Valgas korraliku gümnaasiumihariduse, astus V. Teitelbaum 1938. aastal Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonda, kuid õpingud katkesid sõja tõttu. Teise maailmasõja keerises evakueerus ta 1941.a. Venemaale T
1942...1943 kuulus V. Teitelbaum Nõukogude armee koosseisu.

Eesti Vabariigile põllumajandusharitlaste ettevalmistamise eesmärgil suunati V. Teitelbaum 1943.a. augustis õpinguid jätkama Moskva K. A. Timirjazevi nim. Põllumajandusakadeemiasse. Lõpetanud kõrgkooli 1946.a. agronoom-ökonomistina, suunati ta tööle Eestisse. Töötanud lühikest aega põllumajandusministeeriumi plaani-ökonomika osakonna juhatajana, asus 30-aastane noor mees õppejõu kohale samasse Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonda, kus ta oma õpinguid alustas. Alates 1949. a. märtsist ongi tema peamine tegevus seotud pedagoogilise ja teadusliku tööga. Esiolgu töötas ta TRÜ agraarökonomika ja plaanimajanduse kateedri vanemõpetajana ning 1949. a. septembrist alates kateedrijuhatajana. Kateedrijuhataja postile jäi ta peaagu veerandsajaks aastaks, seejuures kakskümmend kaks aastat oli ta Eesti Põllumajanduse Akadeemia põllumajanduse ökonomika kateedris. Olude sunnil lahkus ta 1973. a. sügisel EPA-st ja töötas kolm aastat (1973...1975) Eesti Maaviljeluse ja Maaparanduse Teadusliku Uurimise Instituudi sektorijuhatjana ning teadustöötajana. Tervise üha süvenev halvenemine sundis V. Teitelbaumi minema 57-aastaselt vanaduspensionile.

Viktor Teitelbaum oli erudeeritud mitmekülsete huvidega teadlane-

pedagoog. Tema loengud ning ettekanded teaduskonverentsidel olid sisukad ja kuulajate tähelepanu köitvad. Ta oli otsitud ja hinnatud lektor. Kateedrijuhatajana suutis ta luua tööka kollektiivi ning arendada õppe- ja uurimistööks vajalikku materiaal-tehnilist baasi. Tema eestvedamisel loodi õppeotstarbeks tolle aja kohta küllaltki väljapaistval tehnilisel tasemel arvutusmasinate ja masinakirjakabinetid.

Kuigi V. Teitelbaumil mitmetel põhjustel ei õnnestunud kaitsta teadustööd, oli ta ometi oma teaduspõllul väga viljakas. Esimene ulatuslikum uurimine aastatel 1950...1955 käsitles põllumajandusettevõtete territooriumi organiseerimise ja külvikordade rakendamise küsimusi. Seejärel (1956...1958) kõitsid tema tähelelepanu majandite arengutaseme ülemäärase diferentseerumise põhjused. Järgnenud etapil (1959...1965) uuris V. Teitelbaum põllumajanduse üksikute tootmisharude (piima- ja lihatootmise, lambakasvatuse, söödatootmise, köögiviljakasvatuse) paiknemise, intensiivistamise ja edasiarendamise küsimusi. Tema hilisem (1966...1973) uurimine oli seotud peamiselt tootmise kontsentreerimise ja spetsialiseerimise teemaga. Peale üldiste uurimistööst tulenevate järelduste ja soovitude andmise osales ta aktiivselt ka mõningate rakenduslike küsimuste lahendamisel. Olgu näitena toodud tema panus 1960-ndatel aastatel kolhoosnikute otsesele garanteeritud rahalisele töötasule üleminekul, söödakultuuride majandusliku kompleksse hindamise meetodika väljatöötamisel jm. küsimuste lahendamisel.

V. Teitelbaumi sisukaid ja hästi näitlikustatud ettekandeid on jagunud nii teaduskonverentsidele (15 korral) kui ka paljudele seminaridele ja nõupidamistele. Ta ei olnud ainult hinnatud lektor teadustribüünil, vaid ka oodatud külaline mitmesugustel seltskondlikel koosviibimistel. Tema huumor, elav osalemine ja zestikas laulusaade on olnud parim garant ürituste heaks kordaminekuks. Autahvel, aukirjad ja rinnamärgid on (ja on olnud) tunnistajaks tema mitmepalgelisest elust ja tööst. Kolleegidele on ta jätnud aga endast kõige paremad mälestused. Ta oli armsaks isaks kahele tütrele ja pojale.

V. Teitelbaum suri Tallinnas
16. augustil 1986. aastal ja tema põrm on
sängitatud Rahumäe juudi surnuaiale.

L. Liloveer

ARNOLD PIHO - 70

29. jaanuaril täitus 70 aastat Eesti NSV teenelise teadlase, Nõukogude Eesti Riikliku preemia laureaadi põllumajandusdoktori Arnold Piho sünnist.

Põlvamaal Mammaste külas talupidajate perekonnas sündinud A. Piho oli lapsest saadik seotud mullaga, mille uurimisele ta pühendas kogu oma elutöö.

Alghariduse omandas Arnold Piho Mammaste algkoolis, 1940. a. asus õppima Väimela Kaheaastasesse Põllunduskooli, mille lõpetas peale sõjaajal tekkinud vaheaega alles 1946. a., kui koolist oli saanud põllumajandus-tehnikum. Seejärel astus ta Tartu Riiklikku Ülikooli põllumajandusteadus-konda, mille lõpetas 1950. a. õpetatud agronoomina. Õppimise kõrval töötas Arnold Piho alates 1948. a. ka Eesti NSV TA Põllumajanduse Instituudi Tartu filiaalis laborandina.

Ülikooli lõpetamise järel asus Arnold Piho tööle TRÜ põllumajandusteaduskonna mullateaduse ja agrokeemia kateedrisse assistendina, pärast EPA moodustamist 1951. a. töötas ta samas kateedris vanemõpetajana. 1958...1959 töötas Arnold Piho ENSV Põllumajandusministeeriumi Maakorralduse Valitsuses I järgu insenerina mullastiku uurimise alal. Alates 1959. a. kuni surmani oli Arnold Piho elu- ja töökohaks Kuusiku, kus ta alguses töötas Eesti Maaviljeluse ja Maaparanduse Teadusliku Uurimise Instituudi (EMMI) väetistabelabori vanemteadurina. Aastatel 1962...67 oli ta EMMI põllunduse osakonna ja samaaegselt Kuusiku Katsebaasi juhataja, 1967...73 EMMI põllunduse osakonna agrotehnikasektori, samuti Kuusiku Katsebaasi juhataja. Seejärel kuni surmani oli ta EMMI agrotehnika ja maaviljeluse sektori juhataja. Arnold Piho suri 8. detsembril 1978, ta on maetud Põlva kalmistule.

Huvi teadusliku töö vastu tekkis Arnold Pihol juba varases nooruses. Peale

algkooli lõpetamist tundis ta huvi astronoomia vastu, millega ta ka võimaluste piires tegeles. Tal oli kavatsus ka täppisteaduste valdkonnas edasi õppida. Sõjajärgsete raskuste tõttu tuli aga lõplik valik teha aga realistlikuma ala - agronoomia - kasuks. Andekus ja suur töövõime võimaldasid tal ka suhteliselt lühikese tööperioodi jooksul saavutada silmapaistvaid tulemusi. Arnold Piho teadusliku tegevuse võib jagada järgmisteks perioodideks.

Esimene periood Tartus. Töötades juba üliõpilasena tuntud mullateadlastega, nagu prof. O. Hallik ja A. Lillema, mullaproovide võtmisel mullastikukaardi koostamiseks, sai ta mitmekülgsed teadmised ja kogemused välitöödeks, samuti analüütilise töö osas laboratooriumis. Osalt jätkus analoogiline tegevus ka õppejõuna suvistel mullapraktikumidel ja laboratooriumides. Selle tulemusena valmis tal ka kandidaadiväitekiri "Eesti NSV leet- ja soostunud muldade agrokeemilistest omadustest", mille ta edukalt kaitses 1956. aastal.

Kuusiku-perioodil kandus uurimistöö raskuspunkt agrokeemia valdkonda, mis esialgu seisnes Eesti muldade väetistarbe selgitamises ning vastavate kaartide ja plaanide koostamises. Lisaks sisulisele uurimistööle oli Arnold Pihol tugeva matemaatikuna agronoomide seas märkimisväärne osa ka uurimistulemuste ümbertöötamise meetodika koostamisel. Tal oli teeneid ka agrokeemiliste analüüsides I ringi (1957...1964) tulemuste põhjal väetistarbekaartide koostamisel ja kasutuselevõtmisel.

Kolmas etapp Arnold Piho uurimistegevuses algas 1962. a. tema tööga EMMI põllunduse osakonna juhatajana. Lisaks Kuusikule rajati analoogilised ulatuslikud väetiskatsed vastloodud katsejaamadesse Antslas, Olustveres, Simunas ja Toris, mis võimaldas probleemi uurida samaaegselt erinevatel muldadel. Nende katsete tulemustel põhineb ka tema doktoritöö "Väetiste kasutamise mullastikulised tingimused, efektiivsus põllukultuuride väetamisel ning väetiste jaotamine külvikorras Eesti NSV-s", mille ta edukalt kaitses 1971. aastal. Uurimistulemustest selgus ka, et viljakamatel muldadel ja kultuuride kõrgemate saakide puhul on mullast vabaneva energia hulk suurem kui väheviljakatel muldadel.

Arnold Piho töökus ja suured kogemused võimaldasid tal hilisemal perioodil uurimistööd laiendada ka maa-viljeluse valdkonda, eesmärgiga lahendada viljavahelduse ja külvikorra probleeme. Selle kohta andis ta tootmisele palju soovitusi, mis on kasutatavad praegugi. Teadaolevatel andmetel on Arnold Piho avaldanud oma uurimistulemusi 124 publikatsioonis. Tema mälestuseks on avaldatud raamat "Dr. Arnold Piho panus põllumajandusteaduse arengusse" (Tallinn, "Valgus" 1981).

V.Kruus

ALEKSANDER LIND - 70

17. märtsil 1994. a. oleks väsimatu organisator, rännumees ja teadlane Aleksander Lind saanud 70-aastaseks. Kahjuks viis ülepingutusest streikiv süda ta 1983. aastal manalateele.

Põllumajandusliku kõrghariduse sai Aleksander Lind Eesti Põllumajanduse Akademiast. 1944. a. alates töötas ta mitmete majandite juhina kuni 1966. a., mil ta leidis oma lõpliku kutsumuse Tallinna Näidislinnavabriku direktorina. Aleksander Lind tõestas, et oskuslik organisator võis ka nõukogude võimu ajal oma majandi ja selle töötajate heaks palju korda saata. Ta oli vahel valjuhäälna ja karmgi juht, kuid majandis valitses kord ja jõukus. Ehitati suur ujulaga spordihoone, doteeriti töötajate olmet, ehitati välja võimas Lagedi kultuurikeskus, asutati linnukasvatuse muuseum. Majand muutus endises Nõukogude Liidus üheks paremaks, töölesoovijaid oli võimalik palgata valikuliselt.

Majandi juhtimise kõrval pidas Aleksander Lind oluliseks ka kursisolemist maailma linnukasvatuse edusammudega. Selle loogilise jätkuna tulid ka esimesed uurimistööd ja teaduslikud katsed oma majandi linnukasvatuse edendamiseks. Uurimistööde tulemused on vormistatud kokku 49 teaduslikus töös. Paljud A. Linnu tööko-gemuslikud infoväljaanded nii munakana- kui ka broilerikasvatuse kohta leidsid laia lugejaskonna. Üle kümne aasta oli Aleksander Lind EPA eriloomakasvatuse kateedri mittekoosseisuline teaduslik töötaja.

Uurimistööde põhjal kaitses ta 1973. a. kandidaadidissertatsiooni teemal "Kanade munatoodangu suurendamise ja munade kvaliteedi parandamise teid Tallinna Näidislinnavabrikus". Läbiviidud katsete tulemusena loobuti vabrikus noorkanade mitmekordsest ümberpaigutamisest ja munakanu hakati tibudest alates kasvatama puuripatareides. Täpsustati ka noorkanade ja munejate kanade söötmis-norme, mistõttu muutus tugevamaks munakoor. Kandidaadiväitekirja koostamise ajal saadud kogemuste põhjal alustas A. Lind ka kogu vabriku tehnoloogia ümberkorraldamist, et vähendada ja katkestada infektsioonide ringlust lindlate vahel. Uurimist vajasis lindlate paigutuse ja kütmise vajaduse, ka kanade mineraal-sööda ja noorkanade valiku probleemid.

1974. a. alustas A. Lind vastavaid uurimusi ja lõpetas need 1983. a. doktoridissertatsiooni "Haude- ja toidumunade tööstusliku tootmise tehnoloogilised alused" vormistamisega. Töö jõudis eelkaitsmiseni Leningradis, siis segas vahele saatus.

A. Linnu doktoritöö olulisemad järeldused olid järgmised:

- Starkross 288 põhikarja võib valida kõik noorlinnud, kelle kehamass 19-nädalasel on vähemalt 1200 g;
- tootmiskarja kanadel on sundsulgimine ökonoomne;
- kõik segajõusöödapartiid tuleb kohapeal kaltsiumisisalduse osas anlaüüsida, et vältida osteomalaatsiat. Mustamere-äärseid teokarpe saab asendada kohaliku lubjakivi sömerikuga;
- linnuvabrikutele ettenähtud 300-meetrine vahemaa osakondade vahel pole küllaldane; minimaalne haigusi vältiv vahemaa on 1000 m;
- soojusbilansi arvutused näitasid, et täiendavalt soojustatud lindlates jätkub normaalse ventilatsioonimahu korral lindude bioloogilisest soojusest.

Doktoritöö tulemusi arvestati Tallinna Näidislinnavabriku töö korraldamisel. Uued osakonnad ehitati keskusest mitme kilomeetri kaugusele, võeti kasutusele autonoomsed lindlad. Kõik eeltoodu väärub rakendamist ka nüüdisajal.

Meenutades Aleksander Lindu tema 70. sünnipäeval tajume veel kord kaotust, mida tema varane lahkumine tekitas vabariigi linnukasvatate ja teadlaste

hulgas. On kurb, et ta ei näinud praegust Eesti Vabariiki ja selles avanevaid võimalusi helge mõistuse ja andeka juhi jaoks.

H. Tikk

NATAN MÖÖL - 70

1. jaanuaril 1994. a. oleks saanud 70-aastaseks põllumajanduskandidaat linnukasvatusteadlane Natan Mööl.

Natan Mööl sündis Harjumaal Keila linnas, kus ta isa töötas elektrikuna, ema juhutöölisena. 1925. a. siirdus perekond elama Nõmmele ja kümnekond aastat hiljem Tallinna. Nii sai Natan Möölist pealinna poiss, kelle haridustee kulges läbi Hiiu ja Tallinna algkoolide ning Gustav Adolfi Gümnaasiumi. 1946. a. lõpetas ta Uuemõisa Põllumajandus-tehnikumi kiitusega ja jätkas samal aastal kõrghariduse omandamist Tartu Riikliku Ülikooli põllumajandusteaduskonnas, mille lõpetas 1950. a. õpetatud agronoomina.

Samaaegselt õpingutega ülikoolis töötas Natan Mööl Tartu Rajoonidevahelises Taimekarantiinis inspektorina ja Jaama majandi agronoomina. Pärast ülikooli lõpetamist määrati ta tööle peaaegronoomina Puu- ja Aedviljatööstuse Trusti. Nimetatud ametikohalt vabastati ta peagi Saksa sõjaväes oleku tõttu. Mõnda aega tuli leida tööd väljaspool oma eriala - tehases "TEP", algul montöörina, hiljem brigadir-meistrina.

1958. a. asus N. Mööl tööle Kurtna Linnukasvatuse Katsejaama noorema teadusliku töötajana. 1960. a. edutati ta katsejaama direktori ja 1962. a. ühtlasi Eesti Loomakasvatuse Instituudi linnukasvatuse osakonna juhataja ametikohale.

N. Mööli töötamise ajal katsejaama direktorina toimusid põhjalikud muudatused eeskätt katsejaama materiaalse baasi väljaehitamisel. Sel perioodil ehitati katsejaamale uus administratiivhoone, asuti uute aretuskanalate ja tibulate ehitamisele. Tuleb märkida ka N. Mööli suurt organisatoorset osa katsejaama ja osakonna uurimistulemuste tutvustamisel laiemale linnukasvatavate ringile Eestis ja

väljaspool vabariiki. Saavutatud tulemuste põhjal kinnitati katsejaam 1966. a. Kiievis toimunud XIII Ülemaailmse linnukasvatuse kongressi üheks ekskursioonimajandiks, mida kongressi järgselt külastasid paljud välisriikide teadlased-linnukasvatavad.

Halveneva tervise tõttu lahkus N. Mööl 1967. a. direktori ametikohalt, kuid jäi katsejaamas paikneva ELVI linnukasvatuse osakonna aretussektori juhatajaks. Nüüd pühendas ta end linnukasvatuse ees seisvate teaduslike probleemide lahendamisele. Tema teaduslik uurimistöö hõlmas põhiliselt lihaliinukasvatuse temaatikat. 1969. a. valmis tal dissertatsioon teemal "Noorhanede erinevate söötmis- ja pidamisviiside efektiivsus haneliha tootmisel".

1970...80-ndatel aastatel pööras ta põhitähelepanu lihakanade aretuse küsimustele.

1981. a. omistati talle vanemteaduri kutse. Oma uurimistöö tulemusi on N. Mööl avaldanud enam kui 30 publikatsioonis. Alates 1966. a. oli ta Ülemaailmse Linnukasvatuse Teadusliku Assotsiatsiooni liige.

Raske haigus katkestas Natan Mööli elutee 18. märtsil 1990. a. ja ta maeti Tallinna Pärnamäe kalmistule.

Mälestus alati optimistlikust ja tublist kaastöötajast püsib katsejaama ja linnukasvatuse osakonna peres.

A. Turp

KALJO KIVI - 60

Kaljo Kivi sündis 21. veebruaril 1934. a. Harjumaal Juuru vallas Härgla külas talupidajate perkonas. Pärast Tallinna XX Keskkooli lõpetamist (1953) alustas õpinguid EPA agronoomiateaduskonnas. Juba teise kursuse üliõpilasena võttis ta aktiivselt osa Üliõpilaste Teadusliku Ühingu tööst. Alates kolmandast kursusest asus õppetöö kõrval tööle laborandina EPA botaanika ja fütopatoloogia kateedris. Agronoomiateaduskonna lõpetamisel 1958. a. kevadel

jäeti ta nimetatud kateedri juurde vanemlaborandi ametikohale. Septembris 1960. a. astus ta statsionaarsesse aspirantuuri. 1964. a. kaitses K. Kivi põllumajandusteaduse kandidaadi teadusliku kraadi taotlemiseks dissertatsiooni "Mikroelementide mõju punase ristiku haiguskindlusele Eesti NSV-s". Pärast aspirantuuri lõpetamist jätkas K. Kivi tööd kateedris, algul assistendina, siis vanemõpetajana ja 1970. aastast dotsendina. 1970. a. valiti dots. K. Kivi botaanika ja fütopatoloogia kateedri juhatajaks. Oma töös püüdis ta selgitada mikroelementide mõju liblikõieliste taimede ja köögiviljakultuuride haiguskindlusele. Üliõpilastele õpetas ta botaanikat, fütopatoloogiat, keemilist taimekaitset ja ka taimefüsioloogiat. Ta juhendas enamikku ÜTÜ botaanika ja fütopatoloogia ringi liikmetest, kellest suur osa vormistas omad uurimused ka diplomitöösse. Praeguseks on nendest mitmed teaduste kandidaadid.

Dots. K. Kivi oli EPA ÜTÜ nõukogu esimees, ÜTÜ Vabariikliku Nõukogu liige ja TA Loodusuurijate Seltsi mükoloogia sektsiooni sekretär.

Vaatamata oma varasele lahkumisele suutis ta palju ära teha. Kaljo Kivi suri 29. novembril 1975. a. ja ta on maetud Tartus Raadi kalmistule.

K. Kivi varasemaid biograafilisi andmeid võib leida ajakirjast "Sotsialistlik Põllumajandus" (1976, nr. 1) ja kogumikust "Eesti Põllumajanduse Akadeemia õppe-teadusliku koosseisu bibliograafiline teatmeteos 1951...1981" (Tartu, 1981).

K. Annuk